

Prophetias usque ad Joannem durasse quomodo intelligendum. — Præterea, ex re ipsa et ex processu Evangelicæ historiæ facile convinci potest, Joannem, neque factis suis legis opera neglexisse, neque verbis illam non esse observandam docuisse. Si enim Judæi frequenter Christo objiciebant, quod (ipsorum existimatione) legem transgredere, quomodo crimen hoc non observassent in Joanne, aut cur illud dissimulassent? Deinde in Actib. Apostolorum sæpe legimus, præsertim c. 21, usque ad 26, quam acriter Judæi Paulum prosēquentur, quod gentibus communicare, legem transgredi, et templum violare videretur, ac docere non esse necessarium legem Moysis observare; quid igitur facturi essent, si Joannes, ante Christi et Apostolorum prædicationem ac miracula, legem abrogare ausus esset? Ad hæc, cum baptismus Joannis non esset legi contrarius, sed potius quodam modo consentaneus, eo quod aquæ baptismata ac lavacra frequentissima essent in illa lege, nihilominus tamen quoniam novum baptizandi ritum introducebat, ab illo interrogant: *Quid ergo baptizas, si tu non es Christus, neque Elias, neque Propheta?* ergo si aliquid contra legem aut faceret aut doceret, multo magis illud objicerent, ejusque rationem postularent; ergo id asserere alienum est ab Evangelica historia, voluntarieque confictum. Sed hæreticorum respondendum objectionibus, qui præcipue nituntur verbis illis: *Lex et Propheta usque ad Joannem.* In quibus duo sunt explicanda: alterum de duratione prophetiæ, alterum de duratione legis; quorum primum licet ad præsentem controversiam pertinere non videatur, per se tamen difficultatem habet, quia non solum ipse Joannes Propheta fuit, sed etiam multi post ipsum prophetaverunt, præsertim Joannes Evangelista, et alii de quibus in Actibus Apostolorum fit mentio, et in epistolis Pauli, et aliis, et præsertim in Apoc., multa spiritu prophetico dicta continentur. Imo et in antiquis Prophetis multa sunt quæ usque ad Joannem non sunt impleta, sed tempora legis gratiæ respiciunt. Dicendum vero est cum Hieronymo, Mat. 11, sermonem esse de Prophetis, qui de Christo venturo scripserunt. Nam, quia Joannes non solum illum venturum esse dixit, sed jam venisse ostendit, et digito demonstravit, ideo usque ad illum dicuntur esse prophetiæ. Nam, licet in eis multa contineantur posterioribus impleta temporibus, tamen, quia præcipuus omnium prophetiarum scopus erat Christus, ideo ab-

solute dicuntur prophetiæ esse usque ad illud tempus, in quo Christus præsens manifestari cœptus est. Aliam interpretationem statim trademus.

1. *Legem durasse usque ad Joannem quomodo intelligendum.* — Altera pars de lege, primo potest in eundem sensum exponi ex verbis Matth., c. 11: *Propheta et lex usque ad Joannem prophetaverunt.* Ubi non dicitur lex usque ad Joannem durasse, sed prophetasse. Universa enim lex quædam erat prophetia, mysteria Christi repræsentans; quæ dicitur prophetasse usque ad Joannem, quia ex eo tempore cœpit impleri. Antea enim erat veluti gravis, et sub velaminibus ac figuris Christum continebat; a temporibus autem Joannis parturire est orsa, quando jam non in figuris, sed aperte regnum cœlorum prædicare, et Christus cœpit ostendi. Et hanc expositionem indicavit Euth., c. 58 in Lucam, et c. 20 in Mat., qui aliam expositionem addit, dicens omnes Prophetas et legem usque ad Joannem Judæis prophetasse, eumque fuisse ultimum Prophetarum; deinceps vero nullum alium ejus prophetasse. Vel aliter dicamus sensum esse, legem durasse usque ad Joannem (ut philosophicis terminis utamur), intelligendum esse intrinsece durasse usque ad illum, quia toto ipsius tempore duravit, et jam inde abrogari cœpit, quasi extrinsece, quia tunc cœpit Evangelium prædicari, et homines præparari ad deserendam illam legem, altioreque amplectendam. Unde Ambrosius, l. 8 in Luc., in princ.: *Lex et Propheta usque ad Joannem, non quia lex deficit, sed quia incipit Evangelii prædicatio. Videntur enim minora compleri, cum potiora succedunt.* Et ad eundem fere modum exponit August., lib. 83 Quæstionum, in 58, aliam partem de prophetia, ubi dicit Joannem prophetiæ gestasse personam; Christum autem, qui per prophetiam prænuntiabatur, Evangelii duxisse personam, et ideo prophetiam cœpisse minui, postquam id, quod prænuntiabat, advenit. Itaque sentit ideo dictum esse: *Lex et Propheta usque ad Joannem*, quia ex tunc antiqua prophetia minui cœpit. Unde inferius inquit: *Postquam ergo prophetia ipsa in Joanne constituta digito ostendit præsentem, quem venturum ab exordio generis humani cecinerat, incipit minui, atque inde crescere prædicatio regni Dei.* Et in eodem sensu Hieronymus, ep. 151 ad Algas., q. 1: *Lex, inquit, et Propheta usque ad Joannem prophetaverunt, non quod Joannes prophetarum sit finis, et legis;*

sed ille qui Joannis testimonio prædicatus est.

8. *Joannes initium legis novæ, et finis veteris, quomodo.* — Ex his constat quis sit Sanctorum Patrum sensus, quorum auctoritate hæretici abutuntur. Vocant enim Joannem principium legis novæ, et finem veteris, in eodem sensu, quia ab illo prædicari cœpit, et promitti regnum cœlorum, et demonstrari Christus Novi Testamenti conditor; et ita dici potest Joannes quasi extrinsecum principium novæ legis, sicut lucifer dicitur esse initium diei, et finis noctis. Unde Tertul., l. 4 in Marcion., cap. 33: *Agnoscamus, inquit, Joannem constitutum inter vetera et nova, ad quem desineret Judaismus, et a quo inciperet Christianismus;* quod infra explicans subdit: *Joannes antecursor, et præparator ostenditur viarum Domini Evangelium superducturi, et regnum Dei promulgaturi.* Sic etiam Gregorius Naz., oratione vigesima prima in laudem Athan., Joannem vocat, *lucernam ante lucem, vocem ante sermonem, mediatorem;* et subdit: *Mediatorem, inquam, Veteris et Novi Testamenti;* et orat. 20, Basilium cum Joanne conferens, inter alia inquit: *Ipse quoque inter duo testamenta medius, illius, videlicet, litteram evertens, hujus autem spiritum in publicum efferens, ac per externæ et visibilis legis eversionem, occultam legem implens.* Quæ verba per accommodationem de Basilio dicuntur; nomine autem *visibilis legis* intelligi videtur lex carnis; nomine autem *legis occultæ*, lex spiritus et rationis; proprie vero pertinent ad Joannem Baptistam. Non sunt autem ita intelligenda, ac si Joannes directe evertisset legem veterem, aut contra illam prædicasset, sed quod regnum cœlorum, et spiritum legis novæ, et ejus auctorem paulatim ostendens ac prædicans, quoddam fuerit legis veteris evertendæ principium. Hinc denique Augustinus, l. Quæstionum Veteris et Novi Testamenti, in 69, simul dicit, prædicante Joanne cessasse legem veterem, et illam nihilominus durasse usque ad Christum, per quem abrogata est; et simul etiam dicit legem et Prophetas fuisse usque ad Joannem, et fuisse usque ad Christum. Quia utrumque juxta distinctionem positam verum est.

SECTIO III.

Quam sanctitatis et gratiæ perfectionem fuerit Joannes Baptista consecutus.

1. In hac sectione sermo est de gratia sanctificante, nam de gratiis gratis datis in sect.

3 dicendum. Duplex autem perfectio gratiæ distingui potest: altera, quæ consistit in collatione boni; altera, quæ ad removendum malum pertinet. De priori dicemus in sectione hac; de posteriori vero in sequenti.

2. Dico ergo primo perfectionem gratiæ et sanctitatis, quam B. Joannes est consecutus, fuisse eximiam. Hæc assertio dupliciter explicari potest: primo absolute, ita ut sensus sit Joannem dignioribus atque excellentioribus Sanctis, et Dei amicis esse annumerandum; et hoc sensu est de fide, ut est universalis Ecclesiæ sensus ac traditio, quæ satis probatur testimonio Angeli, Luc. 1: *Erit magnus coram Domino;* et infra: *Ipse præcedet ante ipsum in spiritu et virtute Eliæ.* Ubi Ambrosius: *Non corporis, inquit, sed animi magnitudinem declaravit; est coram Domino magnitudo animi magnitudo virtutis. Etatem enim animæ numeramus non pro ratione temporis, sed pro qualitate virtutis;* et infra: *Ideo fortasse in spiritu et virtute Eliæ, quia sanctus Elias et virtutem habuit magnam, et gratiam.* Similiter et Procopius ibidem docet more Scripturæ sacræ solum eum magnum prædicari, qui virtute et sanctitate vere magnus et singularis existit. Quod etiam optime declaravit Angelus verbo illo, *coram Domino.* Homines enim ea vident et in existimatione habent, quæ apparent; Deus autem intuetur cor. Et hoc saltem convincit sermo Christi, Matthæi 11: *Inter natos mulierum non surrexit major Joanne Baptista.* Ex quibus verbis licet colligere alteram rationem explicandi hanc Joannis sanctitatem, eum cum aliis conferendo. In ea vero exponenda sunt duo extrema vitanda.

3. *Joannis sanctitas eximia.* — *Propheta nomen apud Judæos excellens.* — Unum est eorum, qui propter prædicta Christi verba existimare possent, Joannem in perfectione sanctitatis et gratiæ omnibus hominibus testimonio Christi anteponi. Alterum est hæreticorum hujus temporis, qui vel ad vitandum extremum errorem, vel certe quia ipsi neque inæqualis sanctitatis gradus, neque veram aliquam in hominibus sanctitatem agnoscunt, sed solum imputationem justitiæ Christi, negant verba illa esse de perfectione sanctitatis intelligenda; sed solum de excellentia muneris et officii præcursoris. Sed imprimis quod Christus de perfectione vitæ ac sanctimoniam locutus sit, tum ex ipsis verbis, tum ex Sanctorum Patrum expositione evidenter constat: *Quid, inquit, existis in desertum videre? arum-*

dinem vento agitatum? Hic certe non officium, sed animi virtutem constantiamque commendat. *Quid existis videre, hominem mollibus vestitum?* Quibus sane verbis vitæ austeritatem ac severitatem, perfectamque mundi abnegationem declarat. *Sed quid existis videre? Prophetam?* etiam dico vobis, plus quam Prophetam; iis quidem verbis muneris magnitudinem ac dignitatem exaggerat, non tamen ut in ea persistat; sed ut lex illa ad explicandam excellentiam sanctitatis ascendat. Unde sequentibus verbis satis indicat eum, sicut munere, ita et sanctitate et innocentia Angelum fuisse. Ac tandem jurejurando confirmat, *inter natos mulierum non surrexisse majorem Joanne Baptista.* Eo vel maxime quod nomine Prophetæ Judæi in communi ac vulgari sermone intelligebant hominem, qui non solum futura prædiceret, sed etiam singulari quadam virtutis laude et Dei familiaritate polleret. Unde Joann. 9, cum Pharisæi cæcum interrogassent quid de Christo sentiret, ille respondit: *Quia Propheta est,* illo verbo significans illum esse eximium ac sanctissimum virum. Similiter turbæ, Christi sanctitatem confiteri et laudare volentes, sæpe dicebant eum esse Prophetam, aut Prophetam magnum surrexisse, et Deum visitasse plebem suam; cum ergo Christus interrogat: *Quid existis videre? Prophetam?* communi et consuetæ significatione, Prophetæ nomine usus videtur. Unde cum subjungit esse *plus quam Prophetam,* plane indicat non solum munere, sed etiam sanctitatis gloria inter cæteros Prophetas excelluisse, quod statim apertius declarans dixit: *Inter natos mulierum,* etc.

4. Accedunt Sanctorum Patrum testimonia et expositiones; Chrysost., hom. 37 in Matt., hæc verba Salvatoris de magnitudine sanctitatis intelligens, ex rebus ipsis ita confirmat: *Veniat tibi in mentem mensa illius, educatioque, et mentis altitudo; ita enim in terris, quasi in cælis versabatur,* etc.; et hom. 27 Operis imperfec.: *Quanto vox proximior Verbo, non tamen Verbum, tanto Joannes propinquior Christo, non tamen Christus;* et iterum: *Vide ergo quia omnibus Sanctis est major, cui solus Christus est prior.* Hæc autem Chrysostomi verba supra tactam difficultatem inculcant, quoniam in alium extremum inclinant. Ita enim videtur Chrysostomus sanctitatem Joannis extollere, ut solum Christum ei anteponeat videatur, quod commune ei est cum reliquis Patribus, ut videre licet in Theophyl., Euthymio, et aliis expositoribus; Am-

bros., lib. 5 in Luc., prope finem, qui dicunt Christum comparare Joannem cum natis ex mulieribus humano et communi nativitatis modo, non vero cum nato ex Virgine. Unde Ambrosius: *Hunc* (id est, Joannem) *omnibus dico esse majorem, sed inter mulieris, non virginis natos. Major enim fuit iis quibus æqualis esse poterat sorte nascendi. Alia ista natura est, nec cum humanis generationibus comparanda.* Sentiunt igitur hi Patres Joannem omnibus Sanctis testimonio Christi esse prælatum, Christo ipso duntaxat excepto. Quin etiam, juxta expositionem Augustini, lib. 2 Contra adversar. leg. et Prophet., c. 5, et tractat. 13 in Joann.; et Epiph., hæc. 26; et Chrysost., in Imperfecto, quem Theophylact. et Euthym. imitantur, ipsemet Christus fecit hanc exceptionem, cum dixit: *Qui autem minor est in regno cælorum, major est illo,* se ipsum vocans minorem in regno cælorum, quia et minor erat ætate, et apud homines in Ecclesia militante (quam regnum cælorum appellat) in minori æstimatione habebatur. Quæ expositio propter auctoritatem dictorum Sanctorum valde probabilis est, quanquam Cyrillus, 1. 2 Thes., c. 4, eo quod illa abuteretur Eunomius, ut Christum purum hominem faceret, eam rejiciat. At vero (ut jurisperiti dicunt) *exceptio firmat regulam;* ergo Christus se solum excipiens affirmat Joannem esse omnibus aliis, sine ulla exceptione, majorem. Quapropter Ambros., ser. 94, hæc eadem verba tractans: *Præcellit, inquit, cunctis, eminent universis, antecellit Prophetas, supergreditur Patriarchas, et quisquis ex muliere est, inferior est Joanne.* Et Cyrillus Hieros., cat. 3 ad Illuminatos: *Etiam si Eliam Tesbitem dixerit esse in cælum assumptum, attamen non est major Joanne. Moyses maximus legislator, et omnes Prophetæ, sed non majores Joanne. Non ego Prophetas Prophetis audeo comparare, sed ipsi Dominus noster, et illorum Dominus Jesus pronuntiavit. Major inter natos mulierum Joanne non surrexit; non inter natos virginum, sed mulierum. Magna servi ad servos comparatio; filii vero ad servos minime comparanda est gratia et excellentia.* Augustinus, ser. 32 de Sanctis: *Si in natis mulierum, hoc est in hominibus, nemo exurrexit major Joanne Baptista, quisquis Joanne plus est, non tantum homo, sed et Deus est;* et præfat. in 2 Enarrat. in Psalm. 29, tractans verba illa Psalm. 44: *Unxit te Deus Deus tuus oleo exultationis præ participibus tuis,* colligit Christum non esse unctum eo modo quo cæteri homines justi.

Patriarchæ, Prophetæ, Apostoli, Martyres, et quidquid magnum est in genere humano. Quandoquidem, inquit, nihil majus extitit in genere humano quam Joannes Baptista, nec in natis mulierum exurrexit. *Si quæris excellentiam hominis, Joannes Baptista est. Cujus autem Joannes se dicit non esse dignum corrigiam calceamenti solvere, quid erat ille nisi amplius quam cæteri homines?* Interpretatur ergo hanc gratiæ magnitudinem de excellentia gratiæ sanctificantis, quam in nullo pio homine sentit esse majorem, quam in Joanne Baptista. Eodem fere modo loquuntur alii Patres in concionibus de Joanne Baptista, Maximus, Honorius, Eusebius Emiss., Petrus Chrysolog., Bernardus, Laurentius Justin., et alii. Sed inter omnes excedere videtur Cyrillus, lib. 2 Thes., c. 4, ubi prædicta verba tractans, inquit: *Non major inter natos mulierum tempore dicitur, sed virtutis sublimitate, qua ad eos pervenit terminos, quo natura humana pervenire potest.*

5. *Joannes minor Virgine.* — Nihilominus hujusmodi Sanctorum Patrum dicta prudenti moderatione explicanda sunt; et ad verba Salvatoris, et ad rem de qua agimus, applicanda. Imprimis enim certum est in hujusmodi Sanctorum comparationibus non posse Beatam Virginem comprehendere. Etenim in gratiæ et sanctitatis perfectione Beatam Virginem superiorem Joanne extitisse, indubitatum est, atque etiam eo tempore cum Christus prædicta verba protulit, ut ex tractatis in superioribus satis constat. Neque quoad hoc verba Christi difficultatem habent, ut ex dicendis facile constabit, præsertim cum dici possit non cum feminis, sed cum viris tantum illum contulisse. Nonnulla autem Patrum verba, præsertim Chrysostomi, Ambrosii et Augustini, quæ videntur universaliora, et veluti per quamdam exaggerationem dicta, pie interpretanda sunt, et vel ad sensum verborum Christi accommodanda, vel saltem dicendum B. Virginem ita esse cum Christo conjunctam, ut cum illo excipi intelligatur. Nam, sicut Theologi dicunt, dictionem exclusivam non excludere concomitantia, ita dici potest, cum nonnulli Patres asserunt solum Christum esse majorem Joanne, non excludi Virginem, sed potius cum Christo copulari et comprehendere. Cujus manifestum argumentum est, quia aliis locis anteponunt Virginem non modo omnibus sanctis hominibus, sed etiam omnibus Angelis, quorum testimonia superius attulimus. Joannem vero

nunquam præferunt omnibus Angelis, ut videre licet citatis locis; et Petrus Chrys., ser. 127, ad summum, vocat illum *Angelis parem;* et eodem modo locutus fuit Augustinus, ser. 22 de Sanctis. Quin potius Augustinus, lib. 2 Contra advers. legis et Proph., c. 5, et lib. Quæst. Veteris Testam., q. 28, dicit alios Prophetas esse æquales Joanni, licet non majores, quæ est etiam sententia Hieronym., Matth. 11.

6. *Inter Joannem et Apostolos comparatio.* — Deinde ex vi verborum Salvatoris non constat Joannem esse sanctiorem omnibus Sanctis Novi Testamenti, præsertim Apostolis, non quod hoc affirmare, dignum aliqua censura sit, sed quod sit incertum, et Christi testimonio probari non possit; Christus enim de præterito tempore usque ad illud, in quo ea verba protulit, locutus est, dicens: *Inter natos mulierum non surrexit major.* Unde non sequitur majorem unquam postea fuisse resurrectorum neminem. Quod in verbis Lucae evidentius apparet, ubi non simpliciter *major,* sed inter Prophetas *major* dicitur; ergo inde non colligitur esse majorem Apostolis, præsertim cum Prophetarum nomine Sancti præcipue Veteris Testamenti intelligi soleant. Adde Anselmi et S. Thomæ judicio, Matth. 3, Apostolos munere et officio superiores fuisse Joanne, quia fuerunt Ecclesiæ fundamenta, universalesque pastores ac principes, et in universo orbe testimonium Christo reddiderunt, quod Joannes in uno populo Judæorum præstitit. Cum ergo Deus det gratiam, et sanctitatem muneri accommodatam, fieri potest ut, sicut Apostoli ministerio superiores fuerunt Joanne, ita fuerint et gratia; igitur Christi verba non possunt de Apostolis intelligi.

7. *Inter Joannem et Apostolos comparatio.* — Non tamen ideo assero Apostolos fuisse sanctiores Joanne, nam Anselmus et D. Thomas, qui affirmant eos ministerio antecellere Joannem, negant meritis et sanctitate esse illo superiores. Et ratio adhiberi potest, quia, licet simpliciter munus Apostolicum fuerit majus potestate, dignitate, et rerum agenda- rum magnitudine ac difficultate, fieri tamen potuit ut ministerium Joannis, considerata Judæorum dispositione, et temporis opportunitate, quando neque Christus ulla miracula ediderat, neque gratia Spiritus Sancti adhuc effusa fuerat, abundantior quamdam gratiam, et vitæ innocentiam postulaverit, ut ejus testimonium, quod nullis miraculis aut

signis, sed solius vitæ auctoritate confirmabat, idoneum, et omni fide dignissimum prudenter existimari posset. Unde egregie Cyrillus, l. 1 in Joann., c. 7: *Quomodo, inquit, auctoritati ejus credendum non erat, qui tanto cumulo virtutis præfulsit, ut lux ipsa a nonnullis crederetur?* Et in eandem sententiam Euseb., l. 6 de Demonst., c. 5, quæstionem proponit, quid esset in Joanne, *quo capta multitudo illa admiraretur hominem, et prædicanti baptismi penitentiam fidem haberet, cum præsertim nulla illius gesta memoriæ prodita sint. Neque enim quod aut mortuos excitaverit, aut alia miracula fecerit, scriptum extat.* Et respondet, *nihil aliud, quam novum, et admirabile vitæ genus; cumque late illius mores descripsisset, tandem concludit: Hæc igitur arbitror ipsum Joannem intuentibus, admirationem ac stuporem erga hominem attulisse.* Addo denique, quamquam Deus nunquam denegat omnem gratiam necessariam ad obeundum munus in quo ipse hominem constituit, non tamen solam illam necessario præbere, sed interdum longe majorem. Sicut quibusdam Apostolorum majora impertivit dona gratiæ quam aliis, licet in Apostolico munere omnes fuerint æquales. Et e contrario, quamvis B. Petrus fuerit aliis potestate ac dignitate superior, non propterea necesse est ut sanctitate omnes superaverit. Sic igitur quamvis ministerium Joannis inferius fuerit, et propter illud præcise consideratum, non indiguerit tanta gratia quanta Apostoli, nihilominus fieri potuit ut ex singulari Dei benevolentia, et propter conjunctionem et spiritualem quamdam familiaritatem ad Christum, cumlatiore gratiam susceperit. Ergo hæc comparatio incerta est, nihilque videtur in ea temere affirmandum.

8. *Joannes Baptista majorne Sanctis omnibus fuerit.* — Præterea, etiamsi comparationem hanc a Christo factam ad Prophetas Veteris Testamenti limitemus, necesse non est ut propter verba Christi stricte ac rigore intellecta, eum omnibus Sanctis Christo antiquioribus antepoamus. Primo quidem, quia (ut ex verbis Lucæ colligitur) non cum omnibus Sanctis, qui eum antecesserunt, sed cum solis Prophetis comparatus est. Nisi dicamus perinde esse comparare Joannem cum Prophetis, ac cum omnibus antiquioribus justis. Nam ante Joannem nulli Sancti fuerunt majores Prophetis. Omnes enim Patriarchæ, et celebriores Veteris Testamenti homines prophetiæ gratia claruerunt. Præsertim quia (ut

paulo ante diximus) propter hanc causam derivatum est hoc nomen in illo populo, ad significandum quemlibet virum vitæ moribus et sanctitate conspicuum.

9. Secundo, esto hoc ita sit, in prædictis verbis non asseritur Joannem esse majorem superioribus justis, seu Prophetis, sed alios non esse majores illo. Unde fieri potuit (ut Augustinus et Hieronymus notarunt) ut aliqui fuerint Joanni pares. Quamquam ad hoc etiam responderi possit, licet verba illa, nude atque præcise sumpta, ita possint exponi, cum antecedentibus tamen sequentibusque conjuncta, et juxta usitatum loquendi modum, non solum negativum, sed etiam positivum et affirmativum sensum continere. Primo quidem, quia præmiserat Christus Joannem esse plus quam Prophetam, et in hujus confirmationem ac declarationem subdidit, nullum ex muliere natum esse majorem illo. Deinde quia in communi modo loquendi, eo dicendi genere significamus aliquem esse sanctiorem, doctioremve aliis.

10. Tertio addi potest, Christum non dixisse simpliciter Joannem fuisse sanctiorem omnibus Prophetis, sed nullum surrexisse majorem illo. Quod multi existimant referri posse ad primam sanctificationem Joannis, ita ut sensus sit, nullum Prophetam surrexisse a peccato originis cum abundantiori gratia, ac pluribus privilegiis et Spiritus Sancti donis. Quo non obstante, fieri potuit ut in progressu viæ alii fuerint majorem sanctitatem consecuti. Sed et hoc etiam facile rejici potest. Tum quia ille sensus de prima sanctificatione non videtur litteralis, sed valde metaphoricus. Nunquam enim verbum *surrexit* in Scriptura in ea significatione ad litteram sumitur, et in Evangelio Lucæ non est verbum, *surgere*, sed verbum substantivum, *est*; unde idem significat aliud verbum absolute dictum; sicut quando Christo populus acclamabat: *Propheta magnus surrexit in nobis*, id est, apparuit, seu missus est a Deo; et Deuter. 9: *Non surrexit ultra Propheta in Israel sicut Moyses.* Tum etiam quia (ut statim dicam) ex prima Joannis sanctificatione, adjuncta perfectione vitæ ejus, satis verisimiliter colligitur non minus Joannem reliquos Sanctos in augmento sanctitatis gratiæ, quam in prima sanctificatione antecelluisse.

11. Quarto, dici posset ex Cyrillo, l. 2 Thes., c. 4, Joannem dictum esse majorem, *propter humanam virtutem, in cujus usu et exercitio mirabilis fuit, propter asperrimam*

vitam, et quia eremum semper coluit, et robore animi carnem rationi subiecit. Nihilominus tamen mirabiliores Joanne esse, qui per Spiritum renati sunt, cujus donum regnum celorum dicitur juxta illud: Regnum celorum intra vos est, Luc. 17. In quibus verbis non est intelligendum, docere Cyrillum Joannem habuisse virtutem humanam sine gratia Spiritus; sed præcise alteram cum altera comparare, et significare voluisse meliorem esse vel minimam gratiam, quam maximam virtutem humanam per se consideratam. Quæ expositio est quidem subtilis, non tamen admodum litteralis, præsertim cum perfectio virtutis Joannis, non nisi ex abundanti gratia spiritus profecta sit, et illius augmentum perfectionemque meruerit.

12. Quinto tandem exponi possunt prædicta verba, Joannem non dici majorem propter solam sanctitatis excellentiam ac perfectionem, sed propter singularem modum, majoresque prærogativas ac privilegia sanctitatis, in quibus sine dubio excelluit ac singularis fuit. Sed hoc etiam non satisfacit, tum quia declaratum est Christum præcipue locutum esse de vitæ sanctitate, quæ revera sola est, quæ facit simpliciter majorem apud Deum; tum etiam quia ex illis prærogativis recte perpensis fit consequens, in perfectione etiam sanctitatis Joannem excelluisse, ut statim explicabitur. Quocirca, quamvis propter hos varios exponendi modos, nec certum nec constans sit in quo gradu sanctitatis Joannes inter omnes Sanctos et Prophetas collocandus sit, est tamen verisimile superare omnes antiquos Patriarchas ac Prophetas, et absque injuria posse cum Apostolis ac reliquis Sanctis Novi Testamenti conferri.

13. *Zacharias, Joannis pater, non fuit summus sacerdos.* — Secundo ac principaliter explicari potest assertio supra posita, ex progressu vitæ S. Joannis, quæ in Evangelio describitur (quod inter singularia ejus privilegia non immerito annumerandum est). Primo enim conceptio ejus ab Angelo est annuntiata, quod de nullo alio, nisi de Christo in Novo Testamento legitur; in veteri autem de uno tantum aut altero, iisque præstantissimis viris, nimirum Isaac et Samsone, qui, præter insignem sanctitatem, Christi Domini typi fuerunt. Et in hoc privilegio singulare præterea fuit in Joanne, quod ejus conceptio ab eodem Gabriele Angelo, a quo Christi incarnatio, annuntiata est, et quidem in templo; imo et in sacratori parte templi, nimirum in Sancta

sanctorum, ut putant Bernard., ser. de privilegio Joannis Bap.; Ambros., Beda, Euthym., Luc. 1; et Augustin., tract. 49 in Joann., qui hac de causa censent Zachariam patrem Joannis fuisse summum sacerdotem. Verius tamen est Zachariam non fuisse summum sacerdotem. Lucas enim non vocat eum principem sacerdotum, vel sacerdotem summum, sed simpliciter *sacerdotem*, qui alios habebat æquales, atque ejusdem ordinis, ut colligitur ex illo verbo Lucæ 1: *Fuit sacerdos quidam nomine Zacharias; et infra: Factum est autem, cum sacerdotio fungeretur Zacharias in ordine vicis suæ, id est, suæ classis, seu familiae, de qua prius dictum fuerat, de vice Abiæ.* Ut enim constat ex 1 Par. 24, sacerdotum multitudo in viginti quatuor ordines seu classes erat distincta, quæ *vices* dicebantur, seu *turmæ*, 2 Par. 20. Unus ergo ex his sacerdotibus erat Zacharias. Unde non est ingressus in Sancta sanctorum, in quæ solus summus sacerdos semel in anno ingrediebatur; sed in aliam templi partem, quæ vocabatur *primum tabernaculum*, seu *sancta*, ad Heb. 9, quod erat post primum velum, et in eo erat altare thymiamatis, et panes propositionis, atque illuc soli sacerdotes functionis suæ tempore ingrediebantur¹. In hoc ergo loco facta est conceptionis Joannis annuntiatio, et quidem gravissimis verbis, magnificentisque de Joannis prædictionibus, nomenque illi impositum, quod gratiam significat, quæ omnia excellentem Joannis sanctitatem futuram manifeste indicant.

14. *Joannes in utero matris gratia repletus.* — Secundo, post conceptionem in utero matris, repletus est Spiritu Sancto, et donum gratiæ sanctificantis, et prophetiæ ac liberi arbitrii usum, et perfectam quamdam Christi cognitionem accepit; quæ omnia late in superioribus tractata sunt, cum de prima Virginis sanctificatione ageremus. Et videri præterea potest Ambros., serm. 63, ubi ad Joannem accommodat illud Jer. 1: *Priusquam te formarem in utero, novi te; et antequam eires de vulva, sanctificavi te, et Prophetam in gentibus dedi te.* Quæ ibidem Hieronymus de Joanne interpretatur. Unde eleganter Petrus Chrys., ser. 88: *Beatus, inquit, Joannes, qui ante Dei spiritu meruit intonare, quam hominis vagiret in fetu. Beatus, qui ante divina possidere meruit quam sortiretur humana. Beatus,*

¹ Lege Franciscum Toletum, in capit. 18 Joannis; et Baronium, in Apparatu.